

У последњих две године односи између званичног Сарајева и Београда поприлично су лоши, а то што власти у Сарајеву још увек нису именовале амбасадора БиХ у Србији које би власти у Београду прихватиле изгледа да је још и најмањи у мору великих проблема. Тако је, примера ради, процесуирање ратних злочина почињених над Србима у БиХ од стране Тужилаштва у Београду посебно засметало бошњачким политичарима у Сарајеву, док су, с друге стране, недавне оптужбе реиса Мустафе Церића на рачун српских власти изазвале оштре реакције званичног Београда. То, наравно, нису и једине спорне ствари у односима две суседне земље.

Од Церића до Комшића и Силајџића

У саопштењу министарства вера Србије реис Церић проглашен је непожељном особом, након што је приликом обиласка Новог Пазара, Тутина и Сјенице оптужио власти да учествују у наводном кршењу права локалних муслимана. Реиса Церића демантовали су чак и министри на које до сада у Сарајеву нису имали ниједну примедбу, попут министра за људска и мањинска права Светозара Чиплића. *"Потпуно је нетачно да постоји у Србији угрожавање људских права, а посебно да постоји угрожавање људских права Бошњака", изјавио је Чиплић. Интересантно је да изјаве реиса Церића није подржао чак ни бошњачки политички круг који предводи Расим Љајић, док су Љајићеви политички супарници окупљени око Сулејмана Угљанина осудили Церићеве поруке, баш као и локални муслимани који не прихватају Муамера Зукорлића као свог верског поглавара.*

Сем реиса Церића, ионако нарушене односе између Сарајева и Београда нешто раније је додатно погоршао члан Председништва БиХ Жељко Комшић, износећи ултимативни захтев Тужилаштву БиХ да покрене кривични поступак против бивших југословенских председника Зорана Лилића и Добрице Ћосића. Но, веома је тешко пронаћи неког у Сарајеву ко сматра да је Комшић у овој ствари опасно побркао лончиће. Ипак, председник Хелсиншког комитета за људска права у БиХ Срђан Диздаревић каже за «НР» да је Комшић на себе узео улогу која му не припада.

« Ја мислим да не припада политичару, посебно не државнику, да даје налоге судовима и тужилаштвима. Очигледно је да господин Комшић има проблем у разумевању своје улоге као члана председништва и државника и мислим да он овим није никоме помогао», каже Диздаревић.

Зашто су лоши односи између Сарајева и Београда

Пише: Слободан Дурмановић
субота, 13 јун 2009 14:23

Наш саговорник сматра да се у последње време односи Сарајева и Београда додатно погоршавају и заоштравају, упозоравајући да то не доноси добро никоме, али не именује политичаре који највише подгревају такво стање. « Ја лично мислим да су елите одговорне, али кад то кажем, онда наравно не мислим на сваког појединца који учествује у власти једне или друге земље. Постоје људи који, у ствари, знају да функционишу и знају да владају само у околностима које су конфликтне, које су обележене заоштrenoшћу и некаквим инспирисањем страха од другог, мржње према другом, презира према другом и мислим да је то, у бити, кључни проблем. Политичари у нашем региону нису сви прихватили вредности добросуседства, односе какви би требали бити међу цивилизованим европским земљама, већ и даље играју на карту међусобних конфликта, па је и даље присутан шовинизам, национализам и сукобљавања око питања која су мање или више спорна. Види се да неки од политичара извуку ту неку карту из џепа, пре свега из потребе да би се приказали већим и бољим патриотама и већим и бољим припадницима свог етноса», објашњава Диздаревић.

На питање да прокоментарише именовање Сеада Авдића за амбасадора БиХ у Србији, у светлу контроверзи које се око Авдића појављују у вези злочина над војницима ЈНА у «Тузланској колони», Диздаревић одговара како «лично не верује да је Авдић злочинац». Сматра, међутим, да је, управо због тих контроверзи, било упутније избећи именовање таквог кандидата. «Ако је господин Силајџић њега изабрао као кандидата за место у Београду, претпостављам да је рачунао на то да он неће добити агреман и да однос са Београдом остане на нивоу на ком је и данас, а то значи - без амбасадора. То је недопустиво, недржавнички, то није однос према суседу, то није однос који ми грађани БиХ очекујемо од свог Председништва. Ми немамо амбасадора у једној од најбитнијих земаља значајних за судбину БиХ, за будућност БиХ у оквиру Европе. Недопустиво је да се тако стање одржава, а одржава га, у овом конкретном случају, неко ко је бошњачки члан Председништва БиХ», каже Диздаревић.

Коментаришући Авдићево именовање, саговорник «НР» у Београду, предавач на Дипломатској академији при министарству спољних послова Србије др Драган Симић упућује да је основно правило у дипломатији да свака земља врло пажљиво бира своје представнике у иностранству. « Кад вам је стало до добрих односа, ви онда бирате личност која је на неки начин позната у земљи пријема, која ужива извештан углед и којој ће, још пре но што дође у земљу пријема, многа врата бити отворена; то, такође, треба да буде личност у коју се верује и са којом се може разговарати. Озбиљна земља води, итекако, о томе рачуна. То морају бити личности несумњивог моралног интегритета. То морају да буду беспрекорне личности. У овом случају и ја сам чуо гласине о поменутом господину, али то још није проверено и то је сада ствар државних органа», каже др Симић, који је и предавач међународних односа на београдском Факултету политичких наука.

Бреме ратне прошлости

Нашаговорник истиче, међутим, да главни камен спотицања у односима Сарајева и Београда остаје однос према блиској ратној прошлости, а да Комшићеве изјаве представљају само једну манифестацију острашћености која превлађује у Сарајеву. »То је подгревање једне атмосфере да се Србија није довољно извинила. И лично сам уочио, приликом сусрета са мојим пријатељима и колегама из БиХ, првенствено из Сарајева, њихову страст и потребу да стално себе истичу као жртве. Они то јесу били у предходном грађанском рату, али тамо су сва три народа били жртве: свако на свој начин, али веома велике жртве. Дакле, они истичу своју улогу жртве непрестано очекујући многа изричита извињења са српске стране. Мој утисак је да је званична Србија у протеклих неколико година заиста много учинила, посебно политички врх Србије, да се односи са БиХ подигну на највећи могући ниво. Српска страна је, не само кад је реч о БиХ него и кад је реч о Хрватској, показала добар слух за међусуседске односе и учинила прве кораке, иако такви кораци нису увек имали подршку србијанске јавности. Та наша добра воља није, међутим, дочекана на прави начин из Сарајева, шта више после тога долази до све «тврђих» државних изјава из Сарајева. С друге стране, и даље остају неразјашњени неки случајеви из тог грађанског рата у којима је српска страна имала тешке губитке, а нико се са бошњачке стране није јасно одредио у односу на, рецимо, страшне злочине у Тузланској колони и Добровољачкој улици. Нажалост, не видим добру вољу из Сарајева да се крене у том смислу. Чини ми се да се том погрешном реториком из Сарајева то жели гурнути под тепих. Али, једног дана ће се морати проговорити и о судбини сарајевских Срба, о свему ономе што се са Србима догађало током опсаде Сарајева и током њиховог протеривања», каже др Симић.

С друге стране, када је реч о злочинима над војницима ЈНА у Тузланској колони и у Добровољачкој улици, Срђан Диздаревић сматра да би правосудне институције у Београду и Сарајеву требало да се договоре о модалитетима сарадње и поступања. « Није логично да за један догађај који се десио у Сарајеву оптужицу подиже суд у Београду. Није логично са становишта принципа, са становишта права и са становишта устаљене праксе. Као што није логично ни некакво априорно одбацивање било какве сумње у оно што се догађало око Добровољачке улице. Мислим да се и тај догађај, који је имао такве последице, јако злоупотребљава. Разлог томе је да би се, са једне стране, кулпабизирала БиХ да не чини ништа да би процесуирала своје злочинце, а са друге стране - да би се пошто пото одбранило све што се радило из Сарајева у годинама од 1992. до 1995. године», сматра Диздаревић. На питање зар није Тужилаштво БиХ за ратне злочине одговорно што предмети попут «Тузлане колоне» и «Добровољачке» до сада нису процесуирани, наш сарајевски саговорник даје делимично потврдан одговор. « Овде је требало да Суд БиХ, Одељење за ратне злочине, делује према ономе што им је Хаг уступио. Дакле, критика иде на тадашњег тужиоца Маринка Јурчевића, који је те предмете једноставно држао у својој ладици. Он је, са моје тачке гледишта, први одговоран. Наравно, то не оправдава ни остале учеснике у овом случају», одговара Диздаревић.

Бреме ратне прошлости, према мишљењу др Драган Симића, најјасније се уочи у политичким расправама у троуглу Београд-Сарајево-Бањалука. При томе, истиче наш саговорник, српске власти ниједном својим гестом у последњих неколико година нису довеле у питање Дејтонски споразум. «Србија води једну уравнотежену политику према БиХ и према званичном Сарајеву, међународно правно признатом центру једне такве државе. Међутим, Србија такође, опет сагласно са Дејтонским споразумом, развија односе са РС, са делом свога народа који тамо живи. Ја мислим да до 'подрхтавања' односа између Београда и Сарајева долази услед неких изјава бошњачког члана Председништва БиХ и стварањем атмосфере у Сарајеву о потреби једног темељног редефинисања основних поставки Дејтонског споразума. Односно, услед некакве тенденције ка унитаризовању и централизовању БиХ, то јест услед склоности ка преузимању неких од функција које су по Дејтону припале ентитетима. Ја не искључујем да се можда неке функције пренесу са ентитета на централни део, али то мора да буде договор сва три народа. То ће се, међутим, догодити када престану оптужбе само једне стране и када завлада поверење. Нема невиних у грађанском рату, свако свакоме овде дугује извињење. Званична Србија је већ учинила корак у том смеру и очекује се да и друге стране то учине. Тако се долази до поверења», закључује др Симић.

На успостављање међунационалног поверења у БиХ, како ствари стоје већ годинама, још дуго ће се чекати. Изгледније је да ће пре доћи до успостављања нешто бољих дипломатских односа између званичног Сарајева и Београда, али остаје отворено питање колико ће томе допринети именовање новог амбасадора БиХ у Србији. Сеад Авдић ће можда добити агреман, иако за сада, како сазнаје «НР» из поузданих дипломатских извора, у владајућој структури у Београду преовлађује став да о томе треба још добро размислити. «Размишља се, заправо, да ли давањем агремана Авдићу Београд треба да покаже још један гест добре воље према Сарајеву, упркос неверици да ће бошњачке власти у Сарајеву узвратити гестом исте природе», каже наш дипломатски извор.

Другим речима, власти у Београду од Хариса Силајџића и Жељка Комшића више ни не очекују ништа друго сем неутемељих оптужби, али одмеравају у којој би мери ситуација око (не)давања агремана могла бити искоришћена у Сарајеву за слабљење веза са оним бошњачким политичарима које водећи српски политичари сматрају умереним и отвореним за сарадњу. Још прецизније: српске дипломате и политичари испитују да ли би одбијањем агремана Авдићу могао бити проширен простор Силајџићу да међу Бошњацима још јаче оспорава и проказује сваки озбиљнији покушај политичке сарадње српских власти са Сулејманом Тихићем, јединим бошњачким лидером који је у последње време посећивао Београд и са којим је, како верују у Београду, могућ какав-такав српско-бошњачки компромис.